

Agenda 2030:

Η μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα και τις Ελληνικές επιχειρήσεις

Καθ. Λούκα Τ. Κατσέλη

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

7ο Συνέδριο Περιφερειακής Ανάπτυξης
«Κυκλική Οικονομία και Βιώσιμη Ανάπτυξη»

Πάτρα, 20 Σεπτεμβρίου 2019

1. Κρίση, παραγωγικό έλλειμμα και βιωσιμότητα

- ✓ Η Ελληνική χρηματοοικονομική κρίση (2010 – 2019) υπήρξε απόρροια του συνεχούς και διευρυνόμενου **παραγωγικού ελλείμματος** και της απουσίας ενός συγκροτημένου σχεδίου βιώσιμου μετασχηματισμού του παραγωγικού και καταναλωτικού προτύπου.
- ✓ Το έλλειμμα παραγωγικής ανταγωνιστικότητας τροφοδότησε ένα διευρυνόμενο δημοσιονομικό και εμπορικό έλλειμμα.
- ✓ Η χώρα έγινε ευάλωτη στις κερδοσκοπικές ορέξεις των αγορών, που από το 2007 και μετά στοιχημάτιζαν στην αδυναμία της χώρας να αποπληρώσει τις οφειλές της.
- ✓ Η κερδοσκοπική επίθεση εκδηλώθηκε τον Δεκέμβριο 2009 στην αγορά Ελληνικών ομολόγων και στην αγορά ευρώ, αποκλείοντας τη χώρα από τη δυνατότητα νέου δανεισμού από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές.
- ✓ Αποτέλεσμα η υπογραφή τριών Συμβάσεων Δανειακής Διευκόλυνσης (Loan Facility Agreements) συνολικού ύψους 326 δις ευρώ και τριών αντίστοιχων Μνημονίων.

Ζητούμενο:

Βιώσιμος Μετασχηματισμός Παραγωγικού και Καταναλωτικού Προτύπου

1. Κρίση, παραγωγικό έλλειμμα και βιωσιμότητα

Υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης του ΑΕΠ συγκάλυπταν διαρθρωτικά προβλήματα....

Ρυθμός μεγέθυνσης πραγματικού ΑΕΠ (%), μεταβολή από έτος σε έτος, 1999-2015

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
GER	2,0	3,0	1,7	0,0	-0,7	1,2	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,6	4,1	3,7	0,5	0,5	1,6	1,7
IRE	10,8	10,2	5,8	5,9	3,8	6,7	5,8	5,9	3,8	-4,4	-4,6	2,0	0,0	-1,1	1,1	8,5	26,3
GRE	3,1	3,9	4,1	3,9	5,8	5,1	5,6	5,7	3,3	-0,3	-4,3	-5,5	-9,1	-7,3	-3,2	0,4	-0,2
SPA	4,5	5,3	4,0	2,9	3,2	3,2	3,7	4,2	3,8	1,1	-3,6	0,0	-1,0	-2,9	-1,7	1,4	3,2
FRA	3,4	3,9	2,0	1,1	0,8	2,8	1,6	2,4	2,4	0,2	-2,9	2,0	2,1	0,2	0,6	0,6	1,3
ITA	1,6	3,7	1,8	0,2	0,2	1,6	0,9	2,0	1,5	-1,1	-5,5	1,7	0,6	-2,8	-1,7	0,1	0,7
POR	3,9	3,8	1,9	0,8	-0,9	1,8	0,8	1,6	2,5	0,2	-3,0	1,9	-1,8	-4,0	-1,1	0,9	1,6

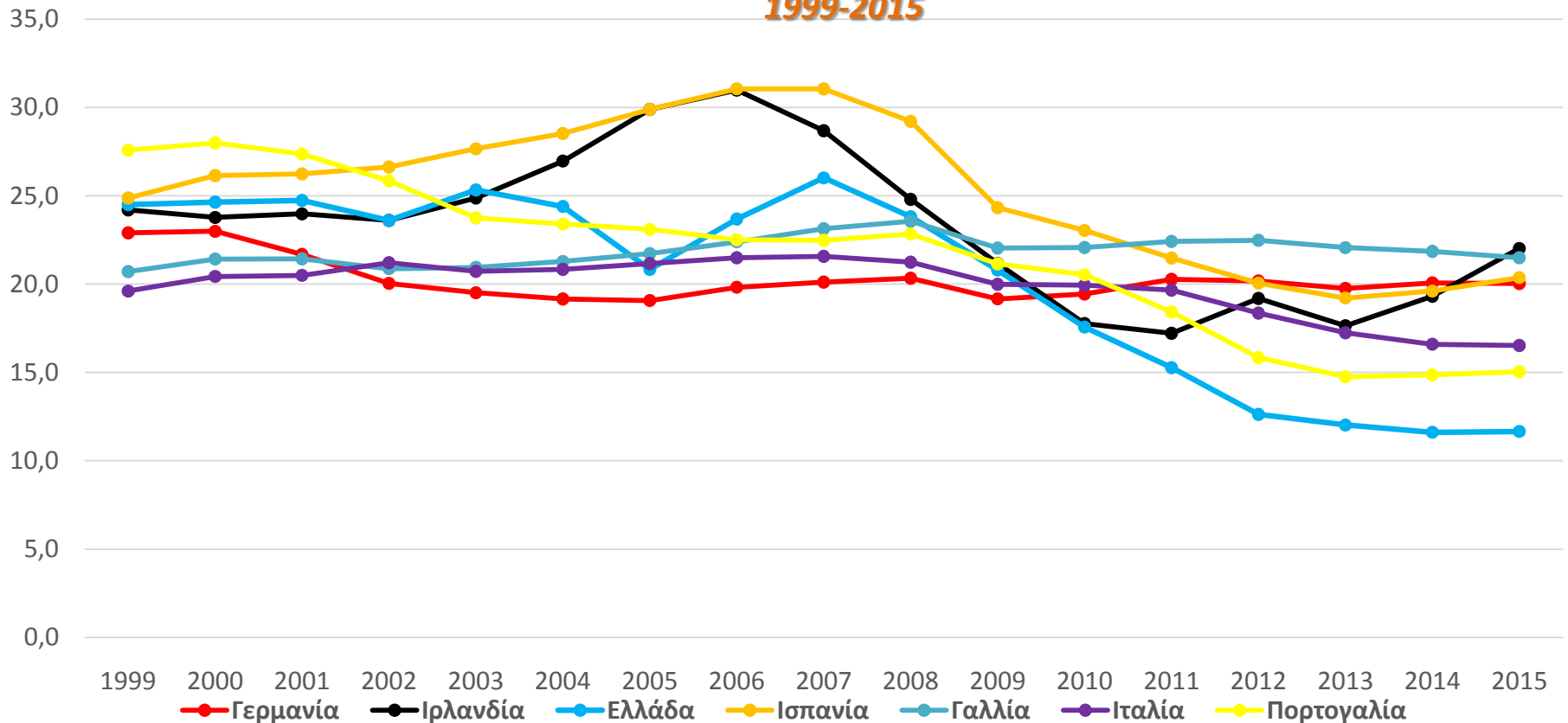
* Εκτιμήσεις

Πηγή: Eurostat και European Economy Forecast, Winter 2016 (February 2016)

1. Κρίση, παραγωγικό έλλειμμα και βιωσιμότητα

Αν και οι συνολικές επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ πριν τη κρίση δεν υστερούσαν σε σχέση με την υπόλοιπη Ε.Ε....

**Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου ως ποσοστό του ΑΕΠ (%),
1999-2015**

Πηγή: World Bank Database

1. Κρίση, παραγωγικό έλλειμμα και βιωσιμότητα

...ωστόσο, η σύνθεσή τους αποκαλύπτει ότι αφορούσαν κυρίως κατοικίες, και όχι επιχειρηματικές-παραγωγικές επενδύσεις...

Επενδύσεις ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ

	Συνολικές Επενδύσεις			Δημόσιες Επενδύσεις			Επιχειρηματικές Επενδύσεις			Επενδύσεις σε Κατοικίες		
	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015
Ελλάδα	20,8	17,6	11,6	4,4	3,7	3,9	5,8	6,6	4,8	10,6	7,3	3,0
ΕΕ 28	21,6	20,4	20,0	2,9	3,5	3,0	12,2	11,3	12,0	6,5	5,6	5,1
Euro area	22,3	20,9	20,1	3,1	3,4	2,7	12,2	11,5	12,0	7,0	6,0	5,3

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP)

1. Κρίση, παραγωγικό έλλειμμα και βιωσιμότητα

Αποτέλεσμα: μεγάλο και διευρυνόμενο έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο σε σχέση με υπόλοιπη Ε.Ε.

**Εμπορικό Ισοζύγιο ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ:
Ελλάδα και επιλεγμένες χώρες Ευρωζώνης, 1997-2015**

	Εμπορικό Ισοζύγιο ως ποσοστό του ΑΕΠ						
	1997-2001	2002-2006	2007-2011	2012	2013	2014	2015
Ελλάδα	-8,7*	-17,8%	-15,5%	-10,9%	-10,5%	-11,7%	-11,4%
Πορτογαλία	-11,3	-10,5%	-10,5%	-5,0%	-4,0%	-4,6%	-4,0%
Ισπανία	-4,7	-6,6%	-5,8%	-2,8%	-1,4%	-2,2%	-1,9%
Ιταλία	1,9	0,3%	-0,5%	1,0%	2,2	3,0	3,3%
Ιρλανδία	...	21,1%	20,7%	21,5%	19,5	22,4	28,1%
Γερμανία	3,6	6,5%	6,7%	7,3%	7,5	7,9	8,8%
Γαλλία	1,2	-0,2%	-2,1%	-2,5%	-1,8	-1,5	-0,6%
Ευρωζώνη	1,8	1,9%	0,9%	2,0%	2,7	3,1	3,9%

**Αφορά την περίοδο 1998-2001 (επεξεργασία στοιχείων Τράπεζας της Ελλάδος: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και προτάσεις πολιτικής, ΤτΕ, Αθήνα, 2010)*

*** Εκτιμήσεις*

Πηγή: European Economy Forecast, Winter 2016 (February 2016)

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Ορισμός και Διεθνείς Δεσμεύσεις:

- ✓ **Βιώσιμη Ανάπτυξη:** ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να υπονομεύει τη δυνατότητα των επόμενων γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες.
- ✓ Η Agenda 2030, ένα διεθνές σύμφωνο για βιώσιμη ανάπτυξη, υιοθετήθηκε από 193 κράτη – μέλη του ΟΗΕ στις 25 Σεπτεμβρίου 2015.
- ✓ Βασισμένη στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, υπογραμμίζει την ευθύνη των κρατών – μελών «να σεβαστούν, προστατεύσουν και προωθήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, να εξαλείψουν τη φτώχεια και να εξασφαλίσουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης».
- ✓ Υιοθετεί μια ολιστική προσέγγιση με στόχο την υλοποίηση **στρατηγικών σχεδίων βιώσιμης ανάπτυξης** που προωθούν ταυτόχρονα την μεγέθυνση και διεύρυνση των παραγωγικών δυνατοτήτων, την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική προστασία σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- ✓ Σε επιχειρηματικό επίπεδο, ενσωματώνει αρχές και στόχους βιωσιμότητας στη στρατηγική και σ' όλη την αλυσίδα αξίας μιας επιχείρησης.
- ✓ Εξειδικεύεται σε 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals - SDGs) και 169 μετρήσιμους δείκτες που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030.

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Δυναμική διαδικασία διαρθρωτικών αλλαγών με μεταφορά πόρων και εργασίας από λιγότερο σε περισσότερο παραγωγικούς τομείς.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Εξάλειψη φτώχειας και ανισοτήτων.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Μείωση περιβαλλοντικής επιβάρυνσης μέσω μείωσης εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, εκσυγχρονισμός ενεργειακών συστημάτων, ενίσχυση ενεργειακής αποδοτικότητας, προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και προστασία της βιοποικιλότητας.

SDGs (2015 - 2030): 17 στόχοι

MDGs (2010 – 2015): 8 στόχοι

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

1. Εξάλειψη της φτώχειας παντού και σε όλες τις μορφές της.
2. Εξάλειψη της πείνας, διατροφική ασφάλεια και καλύτερη διατροφή, προώθηση της βιώσιμης γεωργίας.
3. Υγεία κα ευημερία για όλους και σε κάθε ηλικία.
4. Καθολική, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση και προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης για όλους.
5. Ισότητα των φύλων και χειραφέτηση όλων των γυναικών και των κοριτσιών.
6. Διαθεσιμότητα και βιώσιμη διαχείριση του νερού, πρόσβαση σε συνθήκες υγιεινής για όλους.
7. Καθολική πρόσβαση σε φτηνές, αξιόπιστες, βιώσιμες και σύγχρονες μορφές ενέργειας.
8. Διαρκής, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη, πλήρης και παραγωγική απασχόληση και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας για όλους..
9. Ανθεκτικές υποδομές, καθολική και βιώσιμη εκβιομηχάνιση, ενίσχυση της καινοτομίας.
10. Μείωση της ανισότητας στο εσωτερικό και ανάμεσα στα κράτη.
11. Μετατροπή των πόλεων και των ανθρώπινων οικισμών σε χώρους δίχως αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους.
12. Βιώσιμες μέθοδοι παραγωγής και κατανάλωσης.
13. Ανάληψη άμεσης δράσης για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της.
14. Διατήρηση και βιώσιμη χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη.
15. Προστασία, αποκατάσταση και προώθηση της βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων, βιώσιμη διαχείριση των δασών, αντιμετώπιση της ερημοποίησης και αναστολή της υποβάθμισης του εδάφους και της απώλειας της βιοποικιλότητας.
16. Προώθηση ειρηνικών κοινωνιών δίχως αποκλεισμούς με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη, παροχή καθολικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη και οικοδόμηση αποτελεσματικών, αξιόπιστων και συμμετοχικών θεσμών σε όλα τα επίπεδα.
17. Ενίσχυση των μέσων εφαρμογής και ανανέωση της παγκόσμιας συμμαχίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Γενεσιουργοί κίνδυνοι και ευκαιρίες

Κίνδυνοι και νέες προκλήσεις:

- Το παρόν παραγωγικό και καταναλωτικό πρότυπο στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη αρρύθμιστη οικονομία δεν είναι βιώσιμο: παράγει χρηματοπιστωτικές κρίσεις, μεγάλες εισοδηματικές, περιουσιακές και γεωγραφικές ανισότητες, υπονομεύει την κοινωνική συνοχή, την πολιτική σταθερότητα και αυξάνει τους γεωπολιτικούς κινδύνους ενώ εξαντλεί περιορισμένους φυσικούς πόρους.
 - 118 εκατ. Ευρωπαίοι σε κίνδυνο φτώχειας
 - 18% νέων μεταξύ 25 – 29 εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης
 - 50 εκατ. αντιμέτωποι με ενεργειακή φτώχεια
 - 1/3 Ευρωπαίων (175 εκατ.) υπό καθεστώς έντονης χρηματοοικονομικής αβεβαιότητας
 - 5% των πιο πλούσιων Ευρωπαίων κατέχουν 40% συνολικού ιδιωτικού πλούτου
 - 147 πολυεθνικές ελέγχουν 40% των παγκόσμιων ιδιωτικών συναλλαγών
- Το κόστος, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό, για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής αστάθειας, της κλιματικής αλλαγής, της υποβάθμισης της βιοποικιλότητας, της διατήρησης της κοινωνικής συνοχής και των δημοκρατικών κατακτήσεων αυξήθηκε ραγδαία.
- Η αύξηση της αβεβαιότητας έχει αποθαρρύνει μακροπρόθεσμες παραγωγικές επενδύσεις με αποτέλεσμα τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στα περισσότερα κράτη – μέλη.
- Τεχνολογικές αλλαγές και μεταναστευτικές ροές δημιουργούν νέους κλυδωνισμούς που απαιτούν μια πιο ολιστική και αποτελεσματική διακυβέρνηση.
- Διάσπαση κοινωνικής συνοχής έχει πυροδοτήσει αντισυστημικές ή ακραίες προτιμήσεις ή συμπεριφορές καθώς και απονομιμοποίηση δημοκρατικών και Ευρωπαϊκών θεσμών.

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Γενεσιουργοί κίνδυνοι και ευκαιρίες (συν)

Ευκαιρίες:

- Αλλαγές καταναλωτικών προτύπων και αύξηση απαιτητικών καταναλωτών υπέρ κατάλληλων και ασφαλών προϊόντων για την υγεία και προστασία περιβάλλοντος.
- Αναξιοποίητες ευκαιρίες για την ανάπτυξη νέων αγορών, προϊόντων και υπηρεσιών.
- Μείωση οικονομικού και κοινωνικού κόστους μέσω εφαρμογής στρατηγικών σχεδίων βιωσιμότητας.
- Οφέλη από αξιοποίηση δράσεων **κυκλικής οικονομίας** δηλαδή δημιουργία αξίας σε κάθε φάση χρήσης ενός προϊόντος, αύξηση χρόνου ζωής του μέσω ανακύκλωσης ή επαναχρησιμοποίησης και ελαχιστοποίηση της χρήσης φυσικών πόρων.
- Οφέλη από αξιοποίηση δράσεων **κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας**, δηλαδή δημιουργία αξίας από εμπορικές δραστηριότητες που αποσκοπούν στη προώθηση δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών με οφέλη για το κοινωνικό σύνολο (πχ δράσεις φροντίδας, ένταξη ευάλωτων ομάδων στη κοινωνία, πολιτιστικές δραστηριότητες, προστασία οικοσυστημάτων κλπ.)

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Εξέλιξη Ευρωπαϊκού Θεσμικού Περιβάλλοντος και Δεσμεύσεις

- ✓ Στρατηγική της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000)
- ✓ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Göteborg (2001)
- ✓ Υπογραφή Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης ΟΗΕ (2015)
- ✓ 2015: Σχέδιο δράσης ΕΕ για «Κυκλική Οικονομία» (Circular Economy Action Plan) με 54 μέτρα και χρηματοδοτική στήριξη¹ σε 5 τομείς προτεραιότητας:
 - Πλαστικά
 - Απόβλητα τροφίμων
 - Πρώτες υλές κρίσιμης σημασίας
 - Κατασκευές και κατεδαφίσεις
 - Βιομάζα & υλικά βιολογικής προέλευσης
- ✓ **Δεκέμβριος 2018:** Δημοσίευση Έκθεσης Ανεξάρτητης Επιτροπής της ομάδας S&D του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «**Ευημερία για όλους σε μια Βιώσιμη Ευρώπη**» με άμεσα υλοποιήσιμα 110 μέτρα για εφαρμογή της Agenda 2030.²
- ✓ **Απρίλιος 2019:** Απόφαση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου: «...υπάρχει μια δυνατή και επείγουσα ανάγκη για μετάβαση σε μια συνολική, συστημική και φιλόδοξη προσέγγιση στην Ευρώπη... ώστε να υλοποιήσουμε γρήγορα και αποτελεσματικά τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης το 2030. Αυτή η προσέγγιση πρέπει να οδηγεί τις παρούσες και μελλοντικές δράσεις της Ευρώπης, ιδιαίτερα την επόμενη νομοθετική περίοδο.
- ✓ **Μάιος 2019:** Έκκληση 100 Διευθ. Συμβούλων Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων για μια «Νέα Συμφωνία για την Ευρώπη» με άξονες τη διατηρήσιμη μεγέθυνση, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την χωρίς αποκλεισμούς ευημερία.

Προτεραιότητα:

Χρήση των SDGs ως καταλύτες για καινοτομία και μετασχηματισμούς που παράγουν αξία για κοινωνία.

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Ελληνικές θεσμικές ρυθμίσεις

- ✓ **Μάιος 2019:** Η «Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη και Δίκαιη Ανάπτυξη 2030», θέτει 40 εμβληματικούς στόχους (KPIs) για:
 - Διατηρήσιμη και καινοτόμο μεγέθυνση (SDGs 9,8).
 - Προώθηση πλήρους απασχόλησης και αξιοπρεπών όρων εργασίας.
 - Καταπολέμηση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού με ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας (SDGs 1, 2, 3).
 - Μείωση κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων (SDG 5, 10).
 - Παροχή υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς και υποστήριξη νέων επιστημόνων.
 - Προστασία και αποτελεσματική διαχείριση φυσικού κεφαλαίου ως βάση κοινωνικής ευημερίας (SDG 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15).*
 - Ενδυνάμωση των συμμετοχικών, δημοκρατικών διαδικασιών & συνεργασιών δημόσιου / ιδιωτικού τομέα (SDG 16, 17).
 - Ενίσχυση διαφάνειας, λογοδοσίας και αποτελεσματικότητας του θεσμικού περιβάλλοντος (SDG 16, 17).

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Ελληνικές θεσμικές ρυθμίσεις (συν)

- ✓ **Δεκέμβρης 2018:** Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας παρουσιάζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Κυκλική Οικονομία***.

«Η κυκλική οικονομία στην Ελλάδα μπορεί να προκαλέσει ένα μεγάλο ποιοτικό άλμα της οικονομίας που θα επιφέρει έναν αναπτυξιακό μετασχηματισμό και μικρομεσαία επιχειρηματικότητα, να δημιουργήσει νέες συναλλαγές και να προωθήσει την κοινωνική οικονομία, που είναι ακόμα υπανάπτυκτη στην Ελλάδα.»

Προτεραιότητες ως το 2020:

- ✓ Μείωση απωλειών στα δίκτυα και τη βελτίωση χρήσης νερού.
- ✓ Μείωση αποτυπώματος και εκπομπών άνθρακα.
- ✓ Συμβολή στην αποδοτική χρήση των πόρων και επαναχρησιμοποίηση δευτερογενών υλικών.
- ✓ Αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων και μετάβαση από παρωχημένες πρακτικές, όπως η ταφή, σε σύγχρονες πρακτικές όπως η επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση με διαλογή στην πηγή.

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Επιχειρηματικές Ενέργειες

- ✓ Δεκέμβριος 2017: «Έρευνα για την εφαρμογή των SDGs στην Ελλάδα – Η επιχειρηματική οπτική».
- ✓ Πλειοψηφία επιχειρήσεων θεωρούν την **ενσωμάτωση των στόχων** στη στρατηγική τους ιδιαίτερα σημαντική. Άνω του 50% δήλωσαν ότι άρχισαν να ενσωματώνουν SDGs στη στρατηγική τους.
- ✓ **Τομείς προτεραιότητας:** όλοι οι κλάδοι, και ειδικότερα:
 - Αγροδιατροφικός τομέας
 - Τουρισμός
 - Μεταποίηση (π.χ. αναψυκτικά)
 - Μεταφορές
 - Κατασκευές
- ✓ Μεγάλες εταιρείες στην Ελλάδα, **υιοθετούν υψηλά πρότυπα βιωσιμότητας** καθώς:
 - δραστηριοποιούνται σε διεθνείς αγορές μέσω εξαγωγών ή παραγωγικών δραστηριοτήτων.
 - συμμετέχουν στη μετοχική τους σύνθεση ξένοι θεσμικοί επενδυτές που επενδύουν με συγκεκριμένα κριτήρια βιωσιμότητας (π.χ. συμμετοχή IFC/World Bank στις Ελληνικές Τράπεζες) .
 - επιδιώκουν να προσελκύσουν «υπεύθυνες επενδύσεις», δηλαδή επενδυτές που διαχειρίζονται κεφάλαια με ESG (Environment, Society, Governance) κριτήρια.

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Παραδείγματα

Matrix Pack:

- ✓ Ελληνική εταιρεία που με έμφαση στην έρευνα και ανάπτυξη παράγει από το 2018 χάρτινα καλαμάκια.
- ✓ Μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες στην Ευρώπη με υπερσύγχρονες μονάδες στην Ελλάδα και εγκαταστάσεις διανομής σε Βουλγαρία, Πολωνία και Πορτογαλία. Έχει επενδύσει 18 εκ. ευρώ στην εξέλιξη φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεταγγιτσίου: (Χαλκιδική 1924)

- ✓ Παράγει και τυποποιεί βιολογικό και συμβατικό (ολοκληρωμένης διαχείρισης) ελαιόλαδο και ελιά.
- ✓ Πιστοποίηση παραγωγών για ολοκληρωμένη διαχείριση από Biohellas, Qways και TUV Hellas.
- ✓ Εξαγωγές σε Γερμανία, Αγγλία, Βουλγαρία, Αμερική, Αυστραλία και Κίνα.

Κοινωνικός Καταναλωτικός Συνεταιρισμός Θεσσαλονίκης «Bios Coop» (Θεσσαλονίκη 2012) για κατευθείαν εφοδιασμό προϊόντων από τοπικούς και αγροτικούς συνεταιρισμούς χωρίς μεσάζοντες με στόχο βιώσιμη γεωργία.

Γέφυρα Ρίου – Αντιρρίου:

- ✓ Σύνολο ηλεκτρικής ενέργειας εξασφαλίζεται από αιολικό πάρκο Αρκαδίας → εξοικονόμηση ρεύματος κατά 30%, και μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα πάνω από 4 χιλιάδες τόνους.
- ✓ Ηλεκτρονικά οχήματα για συντήρηση και έλεγχο του έργου.

2. Agenda 2030: Το μεγάλο στοίχημα για βιώσιμη ανάπτυξη

Θεσμικές Υποχρεώσεις

Εισηγμένες σε Χρηματιστήριο εταιρείες, πιστωτικά ιδρύματα και λοιπές οντότητες που από τη νομοθεσία ορίζονται ως δημοσίου ενδιαφέροντος οντότητες (με βάση τη φύση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, το μέγεθος ή τον αριθμό των απασχολούμενων), έχουν την υποχρέωση με βάση το Ν.4403/2016 να περιλαμβάνουν στην Έκθεση Διαχείρισης και μια **Μη Χρηματοοικονομική Κατάσταση** που θα περιέχει πληροφορίες για τη θέση και τον αντίκτυπο δραστηριοτήτων τους, σε σχέση με:

- **Περιβαλλοντικά θέματα:** Πληροφορίες σχετικά με την πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης, των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη χρήση ενέργειας, των τυχόν άμεσων και έμμεσων εκπομπών στην ατμόσφαιρα, την προστασία της βιοποικιλότητας και των υδάτινων πόρων, τη διαχείριση των αποβλήτων κ.α.
- **Κοινωνικά & εργασιακά θέματα:** Πληροφόρηση σχετικά με την εφαρμογή των θεμελιωδών συμβάσεων του ILO, ζητήματα διαφορετικότητας και ίσης μεταχείριση εργασίας, δικαίωμα στο συνδικαλισμό, διαχείριση HR αναφορικά με τη σταδιοδρομία, εκπαίδευση, το σύστημα αμοιβών και προαγωγών, την υγεία, υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία κ.α.
- **Θέματα εφοδιαστικής αλυσίδας:** Υλικό σχετικά με τα θέματα της εφοδιαστικής αλυσίδας που μπορεί να έχουν σημαντικές συνέπειες για την ανάπτυξη, τις επιδόσεις, και τη θέση της εταιρείας, βασικούς δείκτες απόδοσης που βασίζονται σε θέματα όπως η παρακολούθηση των προμηθευτών σε συνάρτηση με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, η παρακολούθηση των προμηθευτών που εκτίθενται σε υψηλό κίνδυνο εμφάνισης περιστατικών παιδικής εργασίας ή καταναγκαστικής εργασίας κ.α.
- Την καταπολέμηση της διαφθοράς και θέματα σχετικά με τη δωροδοκία.

3. Agenda 2030: Από την πρόθεση στην πράξη

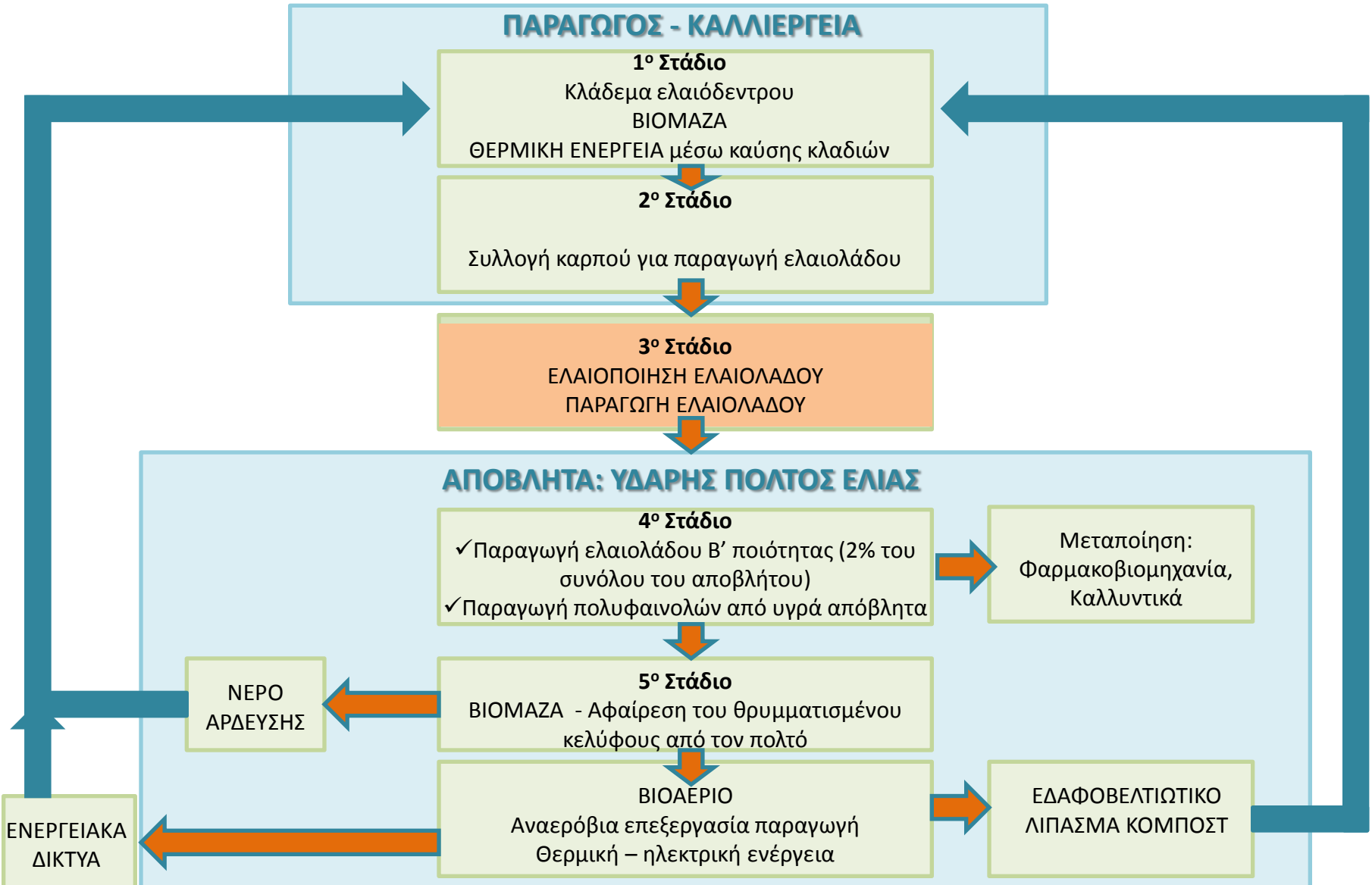
Στρατηγική

- **Στοιχείο:** υλοποίηση και λειτουργία επιλεγμένων συμπλεγμάτων βιώσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων σε κάθε ελληνική περιφέρεια.
- **Προϋποθέσεις:**
 - ✓ στενή συνεργασία μεταξύ ιδιωτικού τομέα, αυτοδιοικητικών φορέων και αρμόδιων Υπουργείων (αναπτυξιακοί εταίροι) και συντονισμός ενεργειών μεταξύ αναπτυξιακών εταίρων
 - ✓ επένδυση σε υποδομές, ανθρώπινο δυναμικό , έρευνα και τεχνολογία
 - ✓ στήριξη δημιουργίας βιώσιμων δικτύων
 - ✓ άρση ρυθμιστικών εμπολοκών και παροχή αποτελεσματικών κινήτρων
 - ✓ αποτελεσματική δομή εταιρικής και περιφερειακής διακυβέρνησης
 - ✓ συνεργασία με χρηματοπιστωτικούς φορείς για συνδυαστική χρήση κατάλληλων χρηματοπιστωτικών εργαλείων (συμβολαιακή γεωργία, χρηματοδότηση αλυσίδας αξίας, crowdfunding, πράσινα ομόλογα, green banking)
 - ✓ χρήση πόρων διαρθρωτικών ταμείων και Ευρωπαϊκών προγραμμάτων
- **Κριτήρια επιλογής:**
 - ✓ συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής
 - ✓ βαθμός δέσμευσης και αξιοπιστίας επιχειρηματία
 - ✓ ετοιμότητα και διαχειριστική ικανότητα τοπικών και περιφερειακών αρχών

3. Agenda 2030: Από την πρόθεση στην πράξη

Παράδειγμα

Βιώσιμη καλλιέργεια ελαιοδένδρων και ολοκληρωμένη παραγωγή και διαχείριση ελαιολάδου και αποβλήτων

3. Agenda 2030: Από την πρόθεση στην πράξη

Παράδειγμα (συν)

Παρατηρήσεις

- ✓ Η μέση απόδοση από 100 κιλά ελαιών είναι 10 – 25 κιλά λάδι, 35 – 50 κιλά ελαιοπυρήνα και 35 – 50 κιλά υγρά υπολείμματα.
- ✓ Το ελαιόδεντρο είναι το δέντρο με μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση σε ετήσια βάση. Καλλιεργούνται στην Ελλάδα 55 – 60 εκατ. δέντρα.

- ✓ Η εν δυνάμει θερμική ενέργεια μέσω παραγωγής βιοαερίου εκτιμάται σε 330.000,00 MWhth/έτος (θερμικές μεγαβατώρες). Η σημερινή εγχώρια ποσότητα είναι μηδαμινή.
- ✓ Η εν δυνάμει ηλεκτρική ενέργεια από Βιοαέριο υπολογίζεται σε 105.600 MWhel/έτος (ηλεκτρικές μεγαβατώρες). Η σημερινή παραγωγή είναι μηδενική. Μπορεί να τροφοδοτηθεί με ηλεκτρική ενέργεια η μισή Πελοπόννησος.
- ✓ Η εν δυνάμει παραγωγή νερού εκτιμάται σε 48.000 κ.μ./έτος. Μπορεί να αρδευτούν +200 στρέμματα ελαιώνες.
- ✓ Οι πολυφαινόλες που μπορούν να εξαχθούν από τα υγρά απόβλητα χρησιμοποιούνται ευρέως στη φαρμακοβιομηχανία.
- ✓ Η εν δυνάμει παραγωγή εδαφοβελτιωτικού λιπάσματος εκτιμάται σε 1.800.000 τόνους/έτος. Μπορεί να αναγεννηθούν όλοι οι ελαιώνες και τα καλλιεργήσιμα εδάφη της Πελοποννήσου και Κρήτης.

3. Agenda 2030: Από την πρόθεση στην πράξη

Εταιρική & Περιφερειακή Διακυβέρνηση

- Εταιρική διασύνδεση μεταποιητικής μονάδας και παραγωγών
- Δημιουργία διεύθυνσης και μόνιμου Φόρουμ διαλόγου για Agenda 2030 στη περιφέρεια
- Δημιουργία «Κέντρου Βιώσιμης Ανάπτυξης» σε τοπικό επίπεδο που θα ενθαρρύνει την επισκευή, και επαναχρησιμοποίηση προϊόντων και υλικών καθώς και την κατάρτιση σε διαδικασίες κυκλικής οικονομίας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας
- Δημιουργία περιφερειακής αγοράς δευτερογενών πρώτων υλών
- Ενσωμάτωση αναλύσεων κύκλου ζωής και κριτηρίων περιβάλλοντος και αποτυπώματος στην αξιολόγηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και προγραμμάτων

Συντελεστές Παραγωγής

- Επιμόρφωση παραγωγών
- Αποδοτικοί Ελαιώνες (Έδαφος, Καλλιέργεια)
- Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης & διαχείρισης υδάτινων πόρων
- Αναβάθμιση ενεργειακών δικτύων
- Χρηματοδοτικά εργαλεία

Δίκτυα

- Οργάνωση δικτύου παραγωγών
- Οργάνωση δικτύου πελατών
- Ενσωμάτωση σε διεθνείς αλυσίδες αξίας
- Διασύνδεση με τουριστικά δίκτυα
- Διασύνδεση με ΑΕΙ και ερευνητές

Θεσμικό Περιβάλλον & Κίνητρα

- Θέσπιση πράσινων προτύπων / standards σε προϊόντα, υλικά, υποδομές, κτήρια και διαδικασίες
- Πιστοποίηση διαδικασιών παραγωγής και ανάπτυξη προτύπων για τη διαχείριση οργανικών αποβλήτων
- Εισαγωγή κριτηρίων κυκλικής οικονομίας και συμπράξεων στον Αναπτυξιακό Νόμο
- Εισαγωγή φορολογικών και χρηματοοικονομικών κινήτρων για επιχειρήσεις που εφαρμόζουν / επενδύουν σε φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες
- Δημιουργία νομικού πλαισίου για την παραγωγή βιο-μεθανίου από οργανικά απόβλητα και περαιτέρω αξιοποίησή του (π.χ. διοχέτευσή του στο δίκτυο φυσικού αερίου
- Ενίσχυση και υποστήριξη της ευρύτερης χρήσης δευτερευόντων εναλλακτικών καυσίμων στον βιομηχανικό τομέα
- Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένου νερού βιομηχανικών και αστικών λυμάτων.
- Εισαγωγή πράσινου κριτηρίου στις Δημόσιες Συμβάσεις

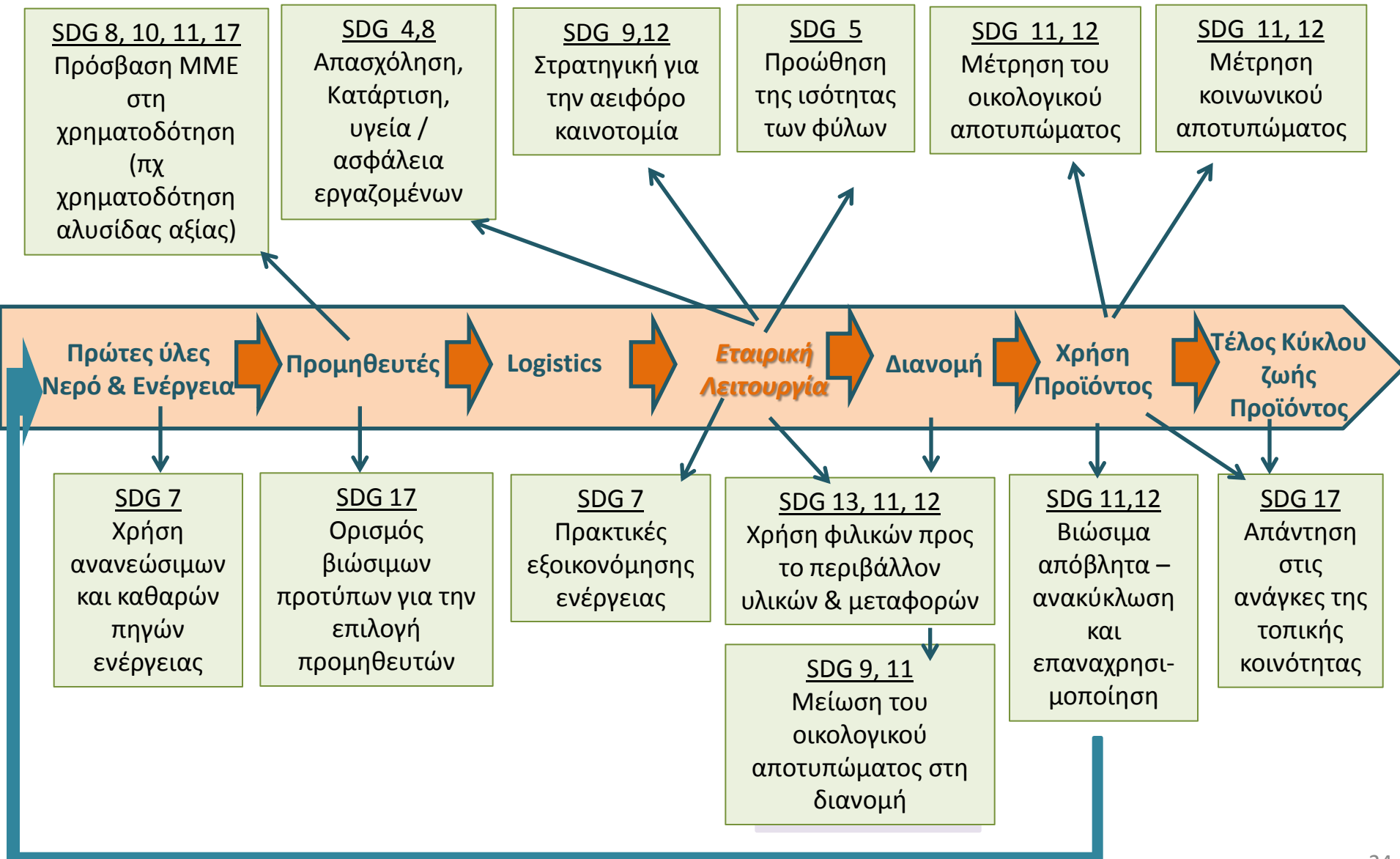
3. Agenda 2030: Από την πρόθεση στην πράξη

Οδηγός για επιχειρήσεις : 10 αναγκαία βήματα

1. Προσδιορισμός «αποστολής» εταιρίας: από «κερδοφορία» στο «επιθυμητό αναπτυξιακό αποτύπωμα» (τεχνολογικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό κλπ).
2. Χαρτογράφηση αλυσίδας αξίας.
3. Επισήμανση σταδίων αλυσίδας αξίας και επιπτώσεων ενσωμάτωσης των SDGs στην αλυσίδα αξίας.
4. Προσδιορισμός επιχειρησιακών στόχων και μετρήσιμων δεικτών βιωσιμότητας ανά στάδιο.
5. Επιλογή δράσεων / έργων / επενδύσεων που συνάδουν με αποστολή, βελτιώνουν αποτελέσματα και μεγιστοποιούν αναπτυξιακό αποτύπωμα.
6. Σχεδιασμός και υλοποίηση νέας μεσοπρόθεσμης επιχειρησιακής στρατηγικής της εταιρείας σε συνεργασία με εργαζόμενους.
7. Προσαρμογή / επιλογή δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην νέα επιχειρησιακή στρατηγική.
8. Κοινοποίηση, κινητοποίηση και ενημέρωση αναπτυξιακών εταίρων (προμηθευτές, πελάτες, επενδυτές, τοπική αυτοδιοίκηση, υπουργεία, δίκτυα, επιμελητήρια κλπ.) και συνεργασία για άρση εμπλοκών, ρυθμιστικές τροποποιήσεις, συνοδευτικά έργα.
9. Παρακολούθηση και μέτρηση αποτελεσμάτων με χρήση κατάλληλων δεικτών (KPI – Key Performance Indicators)
10. Αναμόρφωση και βελτίωση στρατηγικής.

3. Agenda 2030: Από την πρόθεση στην πράξη

Βήματα

3. Agenda 2030: Από την πρόθεση στην πράξη

Το στοίχημα της Βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα μπορεί να κερδηθεί από καινοτόμους και κοινωνικά ευαισθητοποιημένους επιχειρηματίες και μια αποτελεσματική αναπτυξιακή περιφέρεια.

Ευχαριστώ.